ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 2-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN
3093-9089

Buxoro - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

№ 2-Son 2026-yil

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan

BOSH MUHARRIR:
Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li
Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta’limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta’lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasi mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta’limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O’quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo`yicha birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o’g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasi dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasi dotsenti).

Mas’ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasi o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андриенко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Tangirov Farxodjon Mamatyakubovich
Termiz davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

LOYIHAGA ASOSLANGAN FAOLIYATNING O'QUVCHILAR META-FAN KOMPETENSIYALARI VA TEXNOLOGIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI

***Annotatsiya**. Maqolada zamonaviy ta'limda o'quvchilarning meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga loyihaga asoslangan o'qitishning ta'siri o'rganiladi. Nazariy manbalar va empirik ma'lumotlar tahlili asosida loyihaga asoslangan usulning tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativ moslashuvchanlik va o'zini o'zi tashkil etishni rag'batlantiruvchi integrativ pedagogik yondashuv sifatidagi ahamiyati ta'kidlangan. Texnologik madaniyatni shakllantirishda loyihaga asoslangan o'qitishning roli texnologiyadan ongli va axloqiy jihatdan oqilona foydalanishni ta'minlaydigan bilimlar, qadriyatlar va ko'nikmalar to'plami sifatida o'rganiladi.*

Kalit so'z va iboralar: loyiha faoliyati, meta-fan kompetensiyalari, texnologik madaniyat, umumiy o'rta ta'lim, raqamli transformatsiya, tanqidiy fikrlash, fanlararo aloqalar, o'quvchilar loyihai, pedagogik qo'llab-quvvatlash, barqaror rivojlanish.

***Аннотация** В статье исследуется влияние проектного обучения на развитие метанаучных компетенций и технологической культуры студентов в современном образовании. На основе анализа теоретических источников и эмпирических данных подчеркивается важность проектного метода как интегративного педагогического подхода, стимулирующего критическое мышление, креативность, коммуникативную гибкость и самоорганизацию. Роль проектного обучения в формировании технологической культуры рассматривается как совокупность знаний, ценностей и навыков, обеспечивающих осознанное и этически рациональное использование технологий.*

***Ключевые слова и фразы:** проектная деятельность, метанаучные компетенции, технологическая культура, высшее образование, цифровая трансформация, критическое мышление, междисциплинарные связи, студенческий дизайн, педагогическая поддержка, устойчивое развитие.*

***Annotation.** The article studies the impact of project-based learning on the development of meta-science competencies and technological culture of students in modern education. Based on the analysis of theoretical sources and empirical data, the importance of the project-based method as an integrative pedagogical approach that stimulates critical thinking, creativity, communicative flexibility and self-organization is emphasized. The role of project-based learning in the formation of technological culture is studied as a set of knowledge, values and skills that ensure the conscious and ethically rational use of technology.*

***Key words and phrases**: project activity, meta-science competencies, technological culture, higher education, digital transformation, critical thinking, interdisciplinary connections, student design, pedagogical support, sustainable development.*

Kirish. Umumiy o'rta ta'limda meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatni rivojlantirish zamonaviy ta'limni modernizatsiya qilishning ajralmas qismi bo'lib, tez o'zgarib borayotgan texnologik muhitda fanlararo fikrlash, innovatsiya va o'zini rivojlantirishga qodir bitiruvchilarni tayyorlashga qaratilgan. Shu munosabat bilan, loyihaga asoslangan o'qitish turli fan sohalaridagi bilimlarni integratsiyalash imkonini beruvchi, o'quvchilarning shaxsiy faolligini rag'batlantiruvchi va raqamli muhitda texnologik ijodkorlik va mas'uliyatli xulq-atvorga yo'naltirilgan barqaror qadriyatlar tizimini rivojlantiruvchi strategik pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi[1]. Loyihaga asoslangan o'qitishning ushbu ta'lim xususiyatlarini rivojlantirishga ta'sirini ko'rib chiqish nafaqat pedagogik mexanizmlarni, balki ta'lim o'zaro ta'sirlari rivojlanadigan psixologik, ijtimoiy-madaniy kontekstlarni ham tahlil qilishni talab qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada o‘quvchilarning meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga loyihaga asoslangan o‘qitishning ta’siri o‘rganiladi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida statistik tadqiqot, adabiyotlar qiyosiy tahlili va farazni asoslash usullaridan foydalanilgan. To‘plangan ma’lumotlar asosida kuzatish va iqtisodiy tahlilni qiyoslash, tizimli yondashuv hamda mantiqiy yondashuv kabi uslublardan samarali foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Meta-fan kompetensiyalari, tahlil qilish, sintez qilish, umumlashtirish, mantiqiy fikrlash va bilimlarni yangi kontekstlarga o‘tkazish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. O‘z navbatida, muhandislik fikrlash, raqamli savodxonlik, texnik voqelikni tizimga asoslangan tushunish va ilmiy va texnologik taraqqiyotning oqibatlarini tanqidiy tushunish elementlarini qamrab oladi. Shunga asoslanib, ta’lim jarayonida amalga oshiriladigan loyihaga asoslangan faoliyatga yordamchi o‘rganish shakli sifatida emas, balki noaniqlik sharoitida o‘zini o‘zi tashkil eta oladigan bitiruvchilarning sifat jihatidan yangi modelini rivojlantirish uchun metodologik asos sifatida qarash kerakligi ayon bo‘ladi.

B.B.Ma’murov tomonidan olib borilgan tadqiqotda ular texnik mutaxassisliklar o‘quvchilarini loyihaga asoslangan tadqiqot faoliyatiga jalb qilish nafaqat texnik, balki kommunikativ, tashkiliy va refleksiv ko‘nikmalarni rivojlantirishga hissa qo‘shishini ta’kidlaydilar [2, 65-bet]. Loyihaga asoslangan o‘rganish usulidan foydalanish o‘quvchilarga integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladigan va bitta fan sohasi chegaralaridan tashqariga chiqadigan real muammolar bilan ishlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o‘z taqdirini o‘zi belgilash va harakatlardan xabardorlikning ahamiyati ortadi, bu esa o‘z faoliyatini rejalashtirish, tahlil qilish va baholash kabi meta-fan ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan bevosita bog‘liq.

Loyihaga asoslangan faoliyatlar texnologik madaniyatni rivojlantirishning muhim mexanizmi bo‘lib xizmat qiladi, chunki ular o‘quvchilarga olingan bilimlarni amalda qo‘llash va zamonaviy texnologik vositalar va raqamli muhitlar bilan o‘zaro aloqada bo‘lish imkoniyatini beradi. YE.N.Kushnirenko va P.V.Stefanenko ta’kidlaganidek, fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematikani qamrab oluvchi loyihaga asoslangan faoliyatda STEAM yondashuvini qo‘llash tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va fanlararo o‘zaro ta’sirga tayyorlikni rivojlantirishga yordam beradi [3, 36-bet]. Bu bitta loyiha kontekstida fanga xos va meta-fan tarkibini birlashtirishdan kelib chiqadigan sinergetik ta’sirni namoyish etadi.

Texnologik madaniyatni maqsadli ta’lim va o‘qitish natijasida pedagogik talqin qilish, jumladan, fikrlash, loyiha va texnologiyadan foydalanish madaniyati, shuningdek, texnologik faoliyat mahsulotlariga nisbatan axloqiy munosabat alohida e’tiborga loyiqdir. Shu ma’noda, D.N.Sulaymanovaning tadqiqotlari ko‘rsatganidek, ta’lim muhitidagi loyiha nafaqat kognitiv, balki ijtimoiylashtirish funktsiyalariga ham xizmat qilishi, o‘quvchilarni ilmiy munozara normalari, jamoaviy javobgarlik va texnologiyani madaniy hodisa sifatida qadriyatlarga asoslangan tushunish bilan tanishtirishi mumkin [1, 65-bet]. O‘quvchilarning ijodiy va tadqiqot loyihalarida ishtirok etishi barqaror texnologik identifikatsiyani rivojlantirishga yordam beradi, bu ayniqsa raqamli iqtisodiyot uchun mutaxassislarni tayyorlash nuqtai nazaridan dolzarbdir.

Pedagogik texnologiyalar loyihaga asoslangan faoliyatni amalga oshirishda alohida rol o‘ynaydi, ta’lim jarayonining o‘zgaruvchanligi, mavjudligi va unumdorligini ta’minlaydi. Hamkorlik platformalari, vizual modellashtirish vositalari, dasturlash va prototiplash muhiti kabi raqamli vositalardan foydalanish didaktik imkoniyatlarni sezilarli darajada kengaytiradi va o‘quvchilarning virtual va gibrid jamoalarda ishlash qobiliyatini oshiradi. Bu, o‘z navbatida, meta-fan kompetensiyalarining nafaqat texnologik, balki ijtimoiy komponentini, jumladan, qaror qabul qilish, mas’uliyatni taqsimlash, o‘z pozitsiyasini himoya qilish va boshqalarning fikrlarini hisobga olish qobiliyatini rivojlantirishga olib keladi.

A.G.Churashov va V.A.Belovning tadqiqotlari o‘quvchilarning mantiqiy va axborot texnologiyalari kompetensiyalarini loyiha ishlari orqali, ayniqsa muhandislik va IT mutaxassisliklarida rivojlantirishning muhimligini tasdiqlaydi [4, 59-bet]. Bu kompetensiyalar mavhum bilim va uning amaliy qo‘llanilishi o‘rtasida ko‘prik vazifasini bajaradi, o‘quvchilarning kognitiv moslashuvchanligi, intellektual tashabbuskorligi va innovatsion fikrlashini rivojlantiradi.

S.S.Kosmodemyanskaya ta’kidlaganidek, bunday tuzilmalar faoliyati nafaqat zamonaviy muhandislik yechimlarini ishlab chiqishga, balki mas’uliyat, o‘zaro hurmat va natijalarga e’tibor qaratishga asoslangan loyiha madaniyatini rivojlantirishga ham yordam beradi [5, 80-bet].

Ta’kidlash kerakki, loyihaga asoslangan o‘qitishning meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatni rivojlantirish vositasi sifatida samaradorligi ko‘p jihatdan o‘quvchilarga loyiha ishlarining barcha bosqichlarida motivatsiya, qo‘llab-quvvatlash va yo‘l-yo‘riq ko‘rsatadigan pedagogik sharoitlarning mavjudligi bilan belgilanadi. Bu shartlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

zamonaviy moddiy-texnik resurslarning mavjudligi;

repetitorlik tizimi;

o‘quv jarayonining moslashuvchan;

modulli tashkil etilishi;

o‘quvchilarning innovatsion faoliyatini qo‘llab-quvvatlaydigan institutsional madaniyat.

Bu omillarsiz hatto eng zamonaviy usullar ham samarasiz bo‘lib chiqishi mumkin.

Meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatning rivojlanishini baholash ayniqsa muhimdir. An’anaviy o‘quv natijalaridan farqli o‘laroq, bu fazilatlar kechikishga juda bog‘liq bo‘lib, kuzatish, o‘zini baholash, ekspert baholash va loyiha mahsulotlarini tahlil qilishni o‘z ichiga olgan keng qamrovli, ko‘p darajali diagnostika usullaridan foydalanishni talab qiladi. Tegishli mezonlar va ko‘rsatkichlarni ishlab chiqish nafaqat metodologik vazifa, balki falsafiy va pedagogik vazifa hamdir, chunki u ta’lim natijalarining mohiyatini shaxsiy rivojlanish jarayoni sifatida tushunishni talab qiladi.

Loyihaga asoslangan faoliyat orqali texnologik madaniyat va meta-fan kompetensiyalarini rivojlantirish ta’limning raqamli transformatsiyasi sharoitida ayniqsa muhimdir. Onlayn kurslar, gibrid modellar, o‘yinlashtirish va o‘qitishda sun’iy intellektdan foydalanish kabi yangi o‘quv formatlari o‘qituvchilarni nafaqat bilim berishga, balki texnologiyalarga boy muhitda o‘quvchilarning unumdorligi uchun sharoit yaratishga ham undaydi. Shu nuqtai nazardan, loyihalar akademik kontent va real hayotdagi qiyinchiliklarni birlashtirish vositasiga aylanadi, o‘rganish uchun motivatsion va qiymatga asoslangan yo‘nalishni ta’minlaydi.

Shunday qilib, umumiy o‘rta ta’limdagi loyihaga asoslangan faoliyat o‘quvchilarda meta-fan kompetensiyalarini va texnologik madaniyatni rivojlantirish uchun samarali vositadir. Loyiha faoliyatini tashkil etishga tizimli yondashuv, jumladan, metodologik qo‘llab-quvvatlash, institutsional qo‘llab-quvvatlash va natijalarni baholash bizga ushbu yondashuvni malakali, texnologik jihatdan savodli va ijtimoiy mas’uliyatli bitiruvchilarni rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy ta’lim jarayonini qurish uchun asos sifatida ko‘rib chiqish imkonini beradi.

Loyihaga asoslangan o‘qitishni barqaror ta’lim amaliyoti sifatida rivojlantirish nazariy asoslar, tashkiliy tamoyillar, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari va ishlash mezonlarini o‘z ichiga olgan tizimli ilmiy va metodologik asosni talab qiladi. Loyihaga asoslangan o‘qitish samaradorligining eng muhim shartlaridan biri uni faqat darsdan tashqari yoki tanlov mashg‘ulotlari sifatida ishlatish o‘rniga asosiy ta’lim dasturlariga integratsiya qilishdir[1]. Ushbu integratsiya fanlar mazmunini qayta ko‘rib chiqishni, o‘quv maqsadlari va vazifalarini qayta ko‘rib chiqishni va o‘quvchilarning real yoki simulyatsiya qilingan professional vaziyatlar kontekstida samarali faoliyatiga urg‘u berishni talab qiladi.

Ta’kidlash kerakki, meta-fan kompetentsiyalarini rivojlantirishga qaratilgan loyihaga asoslangan o‘qitish o‘qituvchilardan an’anaviy axborot uzatuvchi rolidan voz kechishni va o‘quvchilar guruhining o‘zaro ta’sirining ustozi, fasilitatori va tashkilotchisi rolini qabul qilishni talab qiladi. O‘qituvchi o‘quvchilar o‘rganishda faol ishtirokchilarga aylanadigan, o‘z loyiha yo‘nalishini tanlaydigan, maqsadlarni qo‘yadigan va ularga erishish yo‘llarini topadigan ta’lim muhitini yaratadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarda meta-fan kompetentsiyasining markaziy elementi bo‘lgan refleksiv munosabatni rivojlantiradi. Bu yerda loyiha ishining guruh shakli alohida ahamiyatga ega, bu funktsiyalarni topshirish, qo‘shma qarorlar qabul qilish, rollarni taqsimlash va natija uchun jamoaviy javobgarlikni rivojlantirishni o‘z ichiga oladi.

Jamoada hamkorlik qilishda o‘quvchilar boshqalarning fikrlarini inobatga olishni, o‘z nuqtai nazarini bahslashishni va nizoli vaziyatlarni konstruktiv tarzda yengishni o‘rganadilar. Bularning barchasi meta-fan mashg‘ulotlarining asosini tashkil etuvchi kommunikativ, tartibga solish va ijodiy

kompetensiyalarni rivojlantirishga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, guruh loyihalarini amalga oshirish aniq pedagogik yordamni talab qiladi: o‘quvchilarning yoshi va psixologik-pedagogik xususiyatlarini, ularning motivatsiya darajasini va kommunikativ yetukligini hisobga olish kerak.

Shu bilan birga, loyiha ishlari texnologik madaniyatni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar ochadi. Loyihani amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish rasmiy element emas, balki loyiha loyihaining ajralmas qismi bo‘lishi kerak. Bunga misollar sifatida 3D modellashtirish vositalari, bulutli hisoblash, raqamli ma’lumotlarni vizualizatsiya qilish, sun’iy intellekt texnologiyalari va katta ma’lumotlarni tahlil qilish kiradi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarga nafaqat amaliy texnologik ko‘nikmalarni, balki hayotning turli sohalarida texnologiyalarni joriy etishning oqibatlarini baholash uchun zarur bo‘lgan tizimli fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi.

Shunday qilib, loyihaga asoslangan faoliyat texnologik madaniyatning ta’lim salohiyatini ro‘yobga chiqarishga yordam beradi, o‘quvchilarda texnologiyalardan foydalanishga mas’uliyatli munosabatni, uning jamiyat va tabiatga ta’sirini tushunishni va yangi texnik yechimlarni yaratish va qo‘llashda axloqiy tanlov zarurligini anglash imkonini beradi. Bu, ayniqsa, texnologik rivojlanish bilan bog‘liq ijtimoiy va ekologik muammolarning tobora ko‘payib borayotganini hisobga olgan holda muhimdir.

Umumta’lim muassasalarda loyihaga asoslangan yondashuvlarni amalga oshirish tajribasi shuni ko‘rsatadiki, turli fanlardan o‘quvchilarni murakkab muammolarni hal qilish uchun birlashtiradigan sinflararo loyihalar eng katta samaradorlikni namoyish etadi. Ushbu amaliyot nafaqat meta-fan ko‘nikmalarini, balki professional fanlararo mobillikni - tegishli sohalarning professional tilini tushunish, ko‘p madaniyatli muhitga moslashish va moslashuvchan xulq-atvor strategiyalarini ishlab chiqish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Loyihaga asoslangan o‘qitishni amalga oshirish bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bularga cheklangan inson va moddiy resurslar, moslashuvchan dasturlash modellarining yo‘qligi va raqamli loyiha va guruhlarni boshqarish bo‘yicha o‘qituvchilarning yetarli malakasi kiradi. Bundan tashqari, ba’zi hollarda loyihaga asoslangan o‘qitish rasmiylashtiriladi, o‘quvchilar topshiriqlarni chuqur tahlil, motivatsiya yoki mulohazasiz bajaradilar, bu esa ushbu yondashuvning rivojlanish salohiyatini inkor etadi. Bunday sharoitda o‘qituvchilar uchun tizimli kasbiy rivojlanish, loyihaga asoslangan o‘qishni tashkil qilish bo‘yicha metodologik tavsiyalar ishlab chiqish va tengdoshlarga ustozlik amaliyotini joriy etish va universitetlar o‘rtasida tarmoq o‘rnatish juda muhimdir.

Loyihaga asoslangan o‘qitish rivojlanadigan madaniy va qadriyat kontekstining ahamiyatini ham ta’kidlash kerak. Tajriba shuni ko‘rsatadiki, meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatning barqaror rivojlanishi o‘rganish uchun ichki motivatsiyani rivojlantirmasdan, natijalarning shaxsiy ahamiyatini tushunmasdan va o‘quvchilarni ijtimoiy ahamiyatga ega amaliyotlarga jalb qilmasdan mumkin emas. Mahalliy hamjamiyatdagi dolzarb muammolarni hal qilishga, mintaqaviy ta’lim infratuzilmasini rivojlantirishga va ekologik tashabbuslarga qaratilgan loyihalar bu borada samarali ekanligini isbotlaydi. Bunday loyihalar jamiyatdagi texnologiyaning rolini tushunishga yordam beradi va o‘quvchilarning shaxsiy ishtirokini rag‘batlantiradi.

Bundan tashqari, loyihaga asoslangan faoliyat inklyuziv ta’lim uchun vosita bo‘lish imkoniyatiga ega. Meta-fan kompetensiyalari turli nuqtai nazarlar, hayotiy vaziyatlar va ehtiyojlar bilan real dunyo o‘zaro ta’sirlari orqali rivojlanadi. Bu loyihaga asoslangan faoliyatni nafaqat o‘rganish vositasi, balki ijtimoiy rivojlanish vositasiga aylantiradi.

Loyihaga asoslangan faoliyat orqali o‘quvchilarning tadqiqot madaniyatini rivojlantirish dolzarb sohaga aylanib bormoqda. Ta’lim mini-tadqiqot loyihalarini qo‘llab-quvvatlash, eksperimental modellarni ishlab chiqish va gipotezalarni real dunyo sharoitida sinab ko‘rish o‘quvchilarga o‘zlarini ilmiy tadqiqot sub’ekti sifatida his qilish, ilmiy usulning mantig‘ini tushunish va oqilona tahlil qilish va xulosalar chiqarishni o‘rganish imkonini beradi. Faoliyatning bu jihati tizimli fikrlash, mulohaza yuritish, o‘zini baholash va o‘z ta’lim yo‘nalishini sozlash qobiliyati kabi yuqori darajadagi meta-fan kompetensiyalarini rivojlantirish bilan bevosita bog‘liq.

Shuning uchun loyihaga asoslangan o‘qitish o‘quvchilarni yaxlit, ilmiy yo‘naltirilgan, texnologik va ijtimoiy jihatdan barkamol shaxslar sifatida shakllantirishda kuchli omil hisoblanadi. Uning samaradorligi metodologik jihatdan to‘g‘ri tashkil etishga, rag‘batlantiruvchi ta’lim muhitini

yaratishga, o‘qituvchining professional tayyorgarligiga va institutsional qo‘llab-quvvatlashga bog‘liq. Agar ushbu shartlar bajarilsa, loyihaga asoslangan o‘qitish kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirishning asosiy mexanizmiga aylanishi mumkin, bu esa ta’limning hozirgi rivojlanish bosqichida uning sifatini ta’minlaydi.

Ta’kidlash joizki, loyihaga asoslangan o‘quv muhitida meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatni rivojlantirish o‘quvchilarning o‘zlari bajaradigan faoliyatning ta’limiy va ijtimoiy-gumanitar ahamiyatini anglamasdan turib mumkin emas. Ushbu xabardorlikning zaruriy shartlaridan biri loyiha ishining har bir bosqichida: muammolarni shakllantirishdan tortib, erishilgan natijalarni tahlil qilishgacha bo‘lgan davrda aks ettiruvchi komponentni kiritishdir. Refleks o‘quvchilarga nafaqat muammolarni hal qilish vositalarini o‘zlashtirish, balki muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizliklarning sabablarini tahlil qilish, bashorat qilish va harakatlar va natijalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rish qobiliyatini rivojlantirish imkonini beradi. Bu sifat, ayniqsa, mutaxassislardan o‘z-o‘zini o‘rganish, qayta o‘ylash va moslashuvchan moslashish talab qilinadigan zamonaviy ta’lim va kasbiy muhitda muhimdir.

Bundan tashqari, loyihaga asoslangan faoliyat o‘quvchilarga yo‘naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar tamoyillariga tayanishni talab qiladi, bunda o‘quvchilarning faolligi nafaqat tan olinadi, balki muammoli vaziyatlarni yaratish, muammolarni hal qilish usullarini tanlash erkinligini ta’minlash va guruh ichida o‘zini o‘zi boshqarish imkoniyatlari orqali faol ravishda rag‘batlantiriladi. Ushbu yondashuvlar meta-fanlarga tegishli asosiy shaxsiy fazilatlarni rivojlantiradi: tashabbuskorlik, ijodkorlik, mas’uliyat, tanqidiy fikrlash va yangi bilim va tajribaga ochiqlik. Bunday tajriba texnologik madaniyatni shaxsiy rivojlanish sifatida rivojlantiradi, bu texnologiyani nafaqat samarali, balki axloqiy jihatdan ham tushunish va undan foydalanish qobiliyatida namoyon bo‘ladi.

Loyihani didaktik shakl sifatida ko‘rib chiqsak, uning ko‘p qatlamli tabiati va murakkabligini ta’kidlash kerak. U tadqiqot va amaliy faoliyat elementlarini o‘z ichiga oladi, boshqaruv va tashkiliy funktsiyalarni rivojlantirishni, axborot texnologiyalaridan foydalanishni va ma’lumotlarni vizualizatsiya qilishni talab qiladi. Bu, o‘z navbatida, turli xil kompetensiyalarni: kognitiv, kommunikativ, raqamli, fuqarolik va professionalni integratsiyalashga yordam beradi.

Shunday qilib, loyihaga asoslangan faoliyat universal pedagogik modelga aylanadi, bu esa asosiy meta-fanlar kabi barcha kompetensiyalarni qamrab olish imkonini beradi.

Texnologik madaniyat, fanlararo va ijtimoiy ahamiyatga ega kategoriya sifatida, umumiy madaniy va professional tayyorgarlikdan alohida rivojlana olmaydi. Shu nuqtai nazardan, loyihaga asoslangan o‘qitish nazariy bilimlarni amaliy qo‘llanilishi bilan bog‘lash vositasi bo‘lib xizmat qiladi, shu bilan birga jamiyat rivojlanishidagi texnologiyaning rolini tanqidiy tushunishga urg‘u beradi. Bu o‘quvchilarga ilmiy va texnologik taraqqiyotga oid shaxsiy qadriyatlar tizimini rivojlantirish va barqaror rivojlanish va texnologik mas’uliyat uchun asos bo‘lgan muayyan texnologiyalardan foydalanish istiqbollari va xavflarini baholash imkonini beradi.

Muhimi, loyihaga asoslangan o‘qitish o‘quvchilarning akademik madaniyatini rivojlantiradi: ilmiy yaxlitlik tamoyillarini tushunish, mualliflikka hurmat, ma’lumotlarni ob’ektiv tahlil qilish va natijalarni aniq taqdim etish qobiliyati. Bu elementlar, ayniqsa, ularning yuqori ko‘rinishlarida - masalan, tadqiqot mustaqilligi va axloqiy mas’uliyatda - meta-fan kompetensiyalarining bir qismidir. Bundan tashqari, o‘quvchilarni ilmiy va amaliy konferensiyalarga jalb qilish, loyiha natijalarini nashr etish va professional auditoriya oldida loyihalarni himoya qilish ommaviy muloqot ko‘nikmalari, argumentatsiya va ilmiy munozaralarni rivojlantirishni rag‘batlantiradi, loyihaga asoslangan usulning ta’lim salohiyatini sezilarli darajada kengaytiradi.

O‘tkazilgan tajribalarimiz loyihaga asoslangan faoliyatning o‘quvchilar kasbiy rivojlanishiga qo‘shgan hissasining ortib borayotgan tendentsiyasini ko‘rsatadi. Masalan, Uzun tumani maktabida o‘tkazilgan monitoring natijalari shuni ko‘rsatdiki, ikki yil davomida loyihaga asoslangan kurslarda qatnashgan o‘quvchilar an’anaviy ravishda o‘qiganlarga nisbatan kognitiv moslashuvchanlik, jamoaviy ish ko‘nikmalari va raqamli kompetentsiyaning yuqori darajasini namoyish etdilar. Ushbu topilmalar loyihaga asoslangan yondashuvlarni, jumladan, ta’lim dasturlarining raqamli transformatsiyasi, masofaviy o‘qitish va loyihaga asoslangan muloqotni kengaytirish va individual

loyihaga asoslangan traektoriyalarni qo‘llab-quvvatlash orqali yanada joriy etish zarurligini qo‘llab-quvvatlaydi.

Loyihaga asoslangan o‘qitish kontekstida texnologik madaniyatni rivojlantirish ham barqaror rivojlanish tamoyillari bilan bog‘liq. Ekologik toza yechimlarni topish, yashil texnologiyalarni rivojlantirish va inklyuziv yondashuv bilan raqamli transformatsiyaga qaratilgan loyihalar nafaqat o‘quvchilarning professional tajribasini boyitibgina qolmay, balki ijtimoiy mas’uliyat va fuqarolik yetukligini ham rivojlantiradi. Bu xususiyatlar meta-fan kompetensiyalari spektrini to‘ldiradi, ta’lim jarayonidan tashqariga chiqadi va shaxslarning global jamiyat a’zolari sifatida rivojlanishiga ta’sir qiladi[2]. Ushbu fazilatlarni rivojlantirishga qulay muhitni pedagogik loyihalash masalasi alohida tahlilga loyiqdir. Bunday muhit moslashuvchan, texnologik jihatdan rivojlangan, tajribalar uchun ochiq, ammo boshqariladigan va pedagogik jihatdan xavfsiz bo‘lishi kerak.

O‘quvchilar o‘qituvchilar, repetitorlar va mutaxassislar tomonidan qo‘llab-quvvatlanayotganini his qilgan holda, zamonaviy raqamli vositalar, hamkorlik platformalari va laboratoriya uskunalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishlari kerak. Faqatgina ushbu shartlar bajarilgan taqdirdagina loyihaga asoslangan o‘qitish shunchaki samarali xatti-harakatlarni taqlid qilishdan ko‘ra, chinakam rivojlantiruvchi bo‘ladi.

Loyihaga asoslangan o‘qitish natijalarini baholash masalasi ham bir xil darajada muhimdir. An’anaviy baholash shakllaridan farqli o‘laroq, kompetensiya rivojlanish dinamikasini, individual taraqqiyotni va ishtirok va mustaqillik darajasini kuzatish uchun shakllantiruvchi baholash tizimi zarur. Portfoliolar, o‘zini o‘zi baholash, ekspert loyihasini baholash va loyihani amalga oshirish jarayonida o‘quvchining raqamli izini tahlil qilish samarali hisoblanadi. Ushbu yondashuv bilimlarni baholashdan rivojlanishni baholashga, natijalarni statistik qayd etishdan individual ta’lim strategiyalarini ishlab chiqishga o‘tish imkonini beradi.

Xulosa. Yuqoridagilarga asoslanib, quyidagi umumlashtirishlarni amalga oshirish mumkin:

birinchidan, loyihaga asoslangan faoliyat meta-fan kompetensiyalarini rivojlantirishda asosiy resurs bo‘lib, tanqidiy va tizimli fikrlash, kommunikativ moslashuvchanlik va o‘zini tashkil etish va aks ettirish qobiliyatini rivojlantirishni ta’minlaydi.

ikkinchidan, ushbu o‘qitish usuli texnologik madaniyatni rivojlantiradi, bu o‘quvchilarga nafaqat zamonaviy texnologiyalarni o‘zlashtirish, balki ularni axloqiy, ijtimoiy va ekologik nuqtai nazardan baholash imkonini beradi.

uchinchidan, loyihaga asoslangan faoliyatni samarali amalga oshirish uchun ta’lim siyosati darajasida tizimli qo‘llab-quvvatlash, o‘qituvchilarni o‘qitish, infratuzilma yaratish va institutsional qo‘llab-quvvatlash talab etiladi.

Shunday qilib, loyihaga asoslangan o‘qitishning o‘quvchilarning meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga ta’siri keng qamrovli bo‘lib, kognitiv, motivatsion, qiymatga asoslangan va harakatga yo‘naltirilgan jihatlarni qamrab oladi. Raqamli transformatsiya muammolari va barqaror rivojlanish talablarini hisobga olgan holda, loyihaga asoslangan ta’lim mas’uliyatli, texnologik jihatdan savodli va ijtimoiy jihatdan faol mutaxassislarni tayyorlashga qaratilgan umumiy o‘rta ta’lim uchun yangi paradigmaning asosiga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Sulaymanova D.N. Loyihaga asoslangan o‘qitish vositasida bo‘lajak o‘qituvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish, 13.00.01 – Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati, Samarqand – 2023

2. Маъмуров Б.Б. Бўлажак ўқитувчиларда акмеологик ёндашув асосида таълим жараёнини лойиҳалаш кўникмаларини ривожлантириш тизими: пед.фан.док...дис. – Тошкент, 2018. – 263 б.

3. Кушниренко Е.Н., Стефаненко П.В. Управление устойчивым развитием инженерного образования в контексте формирования технологической культуры студентов // Вестник Казанского технологического университета. – 2024. – №3. – С. 58–65. – URL: https://elibrary.ru/item.asp?id=55081759

4. Чурашов А.Г., Белов В.А. Творческий проект как полифункциональная педагогическая технология арт-педагогики в процессе подготовки кадров креативной

индустрии // Вестник Южно-Уральского государственного университета. – 2025. – №1(12). – С. 102–108. – URL: https://cyberleninka.ru/article/n/tvorcheskoy-proekt-kak-polifunktsionalnaya-pedagogicheskaya-tehnologiya-art-pedagogiki-v-protsesse-podgotovki-kadrov-kreativnoy

5. Космодемьянская С.С. STEAM-подход как инструмент формирования критического мышления и метапредметных компетенций студентов // Наука и практика в образовании: электронный научный журнал. –М; 2025. – №2(6). – С. 34–41. – URL: https://elibrary.ru/item.asp?id=80263822

6. Батунова И.В., Лобынева Е.И. Формирование технологической и логической компетентности студентов инженерных направлений в проектной деятельности // Успехи гуманитарных наук. –СП; 2024. – №2(18). – С. 56–61. – URL: https://elibrary.ru/item.asp?id=79563711

7. Гуляева В.Б. Потенциал педагогического технопарка как проектного центра в повышении качества образовательного процесса // Вестник высшей школы.–М;2025.–№4.–С. 77–83. – URL: https://elibrary.ru/item.asp?id=83126447

MUNDARIJA:

Qurbonov G'ulomjon G'afurovich Ochilboyeva Maftuna Dilshod qizi	*Matematik ta'limda differensial yondashuv tushunchasi va uning shakllanishining hozirgi holati*	**6**
Xusanova Gulasal Shuhratjon qizi Husanboyeva Xurshidabonu Muhammadamin qizi	*Axborot texnologiyalarining chet tilini o'qitish metodikasidagi o'rni va ahamiyati*	**10**
Nasirdinova Gulshoda Donyorbek qizi Abdumalikova Marjona Doniyorjon qizi	*Kollaborativ o'qitish texnologiyasi "boshlang'ich ta'lim pedagogikasi" faniga tatbiq etish imkoniyati*	**13**
Alimdjanova Dilbar Negmatovna	*Jamoat salomatligini fanini o'qitishda mualliflik pedagogik texnologiyalari*	**18**
Raximova Nasiba Nuriddinovna	*O'smirlarda agressiya muammosini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari*	**22**
Bozorova Nazokat Mamasoatovna	*Tarixiy podkastlar va videobloglar o'quvchilarning kognitiv faolligini rivojlantirish shakli sifatida*	**26**
To'rayeva Dilovar Naimovna	*Kichik yoshdagi o'quvchilarning badiiy asarni tahlil etishdagi psixologik xususiyatlari*	**30**
Bobomurodova Mahzuna Ortiq qizi	*Gidronimlarda geografik va tarixiy omillarning aks etishi*	**33**
Giyasova Zuxra Raxmatullayevna	*Gaz molekulalarining tezliklar bo'yicha taqsimoti: desmos yordamida raqamli vizualizatsiya va didaktik imkoniyatlar*	**36**
Bekimbetova Gulnaz Nabatovna	*Methodology for using educational materials on natural resources in theoretical classes*	**43**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarini psixologik tahlilga o'rgatishning ahamiyati*	**48**
Itolmasova Nafisa Furqatovna	*Kasbiy qobiliyat tushunchasi va uning psixologik asoslari*	**51**
Yunusova Sohiba Abdulmamidovna Raxmataliyeva Marjona Xurshidjon qizi	*Jarayonlarni boshqarishda rejiniring va kaizen uslublari asosida samaradorlikni oshirish*	**54**
Narmuradova Rayhon Uktamovna	*Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi*	**57**
Ismatova Kamola Azizjon qizi	*Bola psixik taraqqiyotida oilaning ahamiyati*	**60**
Очилова Мехрубон Суратовна	*Значение курсов повышения квалификации учителей цифровой грамотности и применению образовательных платформ на уроках географии*	**64**
Sirojov Otajon Orifjonovich	*Talabalarning o'quv faoliyatini raqamli texnologiyalar asosida tashkil qilishning integrativ mexanizmlarini takomillashtirish*	**69**
Islomov Nurtoy Nomoz o'g'li	*Talabalarda atamalar bilan ishlash ko'nikmalarini takomillashtirish*	**76**

Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	*Ingliz tili o'qitishda o'quvchilarning kognitiv kompetensiyani rivojlantirish metodlari tahlili*	**80**
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	*Maktabdan tashqari ta'lim strategiyalari: istiqbolli yo'nalishlar, strategik rejalashtirish va amaliy tadqiqotlar*	**84**
Ibodulloyev Nurali Sheraliyevich	*Raqamli texnologiyalardan foydalanishning ta'lim jarayonidagi o'rni*	**88**
Odamova O'g'iljon Kenjayevna	*Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning samaradorligini oshirishda ertak terapiyasining o'rni*	**91**
Shikarov Tolib Tavakalovich	*Raqamli pedagogikada adaptiv ta'lim texnologiyalari: talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish va o'quv samaradorligini oshirish*	**95**
Raximov Azizbek Normurodovich	*Jadid munavvarlar faoliyatida vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik mohiyati*	**99**
Shomurodova Nozima Baxriddin qizi	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili*	**104**
Xolmirzayeva Shahnoza Majidovna	*Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqillik va ijodiy tashabbusni rivojlantirishning pedagogik asoslari*	**108**
Tangirov Farxodjon Mamatyakubovich	*Loyihaga asoslangan faoliyatning o'quvchilar meta-fan kompetensiyalari va texnologik madaniyatini rivojlantirishga ta'siri*	**112**
Rasulov Rustambek Odilovich Xoshimov Mirjalol Murodjon o'g'li	*Xalqaro aloqa: mohiyati, rivojlanishi, va zamonaviy tendensiyalar*	**119**
Baratova Nozima Xidirova Gavhar Rustamovna	*Raqamli texnologiyalar asosida barqaror turizmni rivojlantirish istiqbollari*	**123**
Urazaliyeva Dilraboxon Nishonboyevna	*O'smirlarda suisid xavfining bio-psixo-fiziologik mexanizmlari: masofaviy psixogen ta'sir sharoitida tibbiy-psixologik yondashuv*	**129**
Kurbonov Munis Ro'zmetova Muhabbat	*Ta'lim jarayonida pedagogik yondashuv axborotlashtirishning ahamiyati*	**137**
Farmonova Dildora Sobirovna	*Nogiron bolalarning jamiyatga moslashuvidagi to'siqlar*	**140**
Axmadova Gulbashakar Azizbekovna	*Erta bolalikda emotsional befarqlikning oqibatlari*	**143**
Tojiboyev Ziyodilla A'zamjon o'g'li	*Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari*	**147**
Umaraliyeva Hilola Fazliddin qizi	*Talabalarning kommunikativ kompotentligi guruhiy o'zaro ta'sir samaradorligining prediktori sifatida*	**149**
Kozieva Ikbol Komilzhonovna	*Onomastics funktions*	**153**
Ismatova Dilafruz To'ymuratovna	*Zamonaviy jamiyatda oilaviy qadriyatlar transformatsiyasi: an'anaviy modeldan individualistik modelga o'tish jarayoni*	**156**
Ziyadilloyeva Malikabonu Abdulloyevna	*Approaches to studying individual soldier performance and group interaction in the armed forces*	**160**

Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li	*O'smirlik davrida kognitiv jarayonlarning shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-muhit omillari va ularning shaxs kamolotidagi ahamiyati*	**164**
Hamroyev Jasur Umedovich	*Oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarning innovatsion tafakkuri va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari*	**169**
Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li	*Social and psychological factors in the development of positive behavior in adolescents*	**173**
Rustamov Shavkat Shuxratovich	*Pedagogical and psychological approaches to developing students' innovative competence*	**177**
Назаров Акмал Мардонович	*Психологические факторы развития креативного мышления и инновационного подхода у студентов*	**180**
Ганджиев Феруз Фуркатович	*Проявления агрессии среди подростков в социальных сетях и их психологические последствия*	**184**
Дехконбоев Шохжахон Ойбекович	*Методы и подходы судебно-психологической экспертизы при оценке эмоционального состояния личности*	**189**
Zoirov Abduqodir Askarovich	*Talabalarda diqqat sifatlari rivojlanishining psixologik determinantlari*	**193**
Xolmo'minova Yasmina Ma'murjon qizi	*Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda individual ta'lim dasturlarining samaradorligi*	**197**
Khusanova Gulasal Shuhratjon kizi, Fozilova Shakhzoda Aslam kizi	*Comparison of the effectiveness of online and offline learning*	**200**
Raximova Moxinora Xoshimjanovna Ibrohimova Feruzabonu Ilyosbek qizi	*Rivojlangan xorijiy mamlakatlar ta'limi taraqqiyotining ayrim masalalari*	**203**
Шарипова Умида Шавкат кизи	*Факторы и проблемы исследования гендера в социолингвистике*	**206**
Тагирова Муштарий Махсудовна	*Своеобразные черты литературных и публицистических трудов джадидов*	**209**
Narziyeva Husnora	*Norasmiy savdoning shahar iqtisodidagi o'rni*	**212**
Xomidova Mahliyo Akobir qizi	*Elektron hisoblash mashinalari uchun yaratilgan dasturlar, ixtirolar, foydali modellar va sanoat namunalari*	**216**
To'raqulova Nargiza Ali qizi	*Yozuvning vujuga kelishi va tilshunoslikdagi ahamiyati*	**219**
Qovlonbekov Abdulaziz Abdullajon o'g'li.	*Para sportchilarni qo'llab quvvatlashning ijtimoiy psixologik determinatlari (o'smir yoshidagi parasportchilar misolida).*	**222**
Diyorbek Abrayev Mamarajab ogli	*Translation of culturally-bound words from english into uzbek: challenges and strategies*	**225**
Sharipova Shukronaxon Baxtiyorjon qizi	*O'zbek xalq og'zaki ijodi va uni maktabgacha yoshdagi bolalar emotsional intellektini rivojlantirishda qo'llashning psixologik asoslari*	**228**

Rahmatova Nasiba Sobirovna	*Gender psixologiyasida jinsiy farqlanish muammolarini tahlil qilishda erkaklar va ayollarning rollari*	***231***
Ro‘ziyev Ulug‘bek Muzzafarovich	*O‘smirlardagi emotsional zo’’riqishlar va ularni kelib chiqish sabablari*	***238***
Mirzayeva Dilshoda Ikromjonova Sayfidinova Aziza Tolibovna	*O‘zbek va ingliz leksikasida nabotot obrazlarining metaforik talqini*	***242***
Qodirova Dilnoza Murtazoyevna	*Talabalarda professional identifikatsiya jarayonining psixologik determinantalari*	***244***
Tajibayev Shohruh Maqsudovich	*The influence of psychological characteristics on guides’ communicative skills and their professional significance*	***251***
Sharopov Suxrob Shodi o’g’li	*O‘smirlarda refleksiv xususiyatlar va tanqidiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik*	***256***

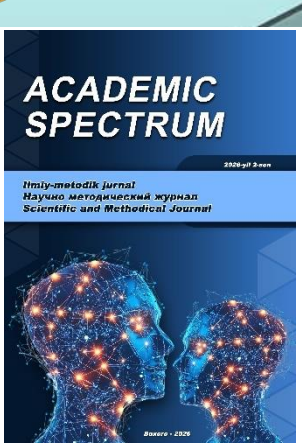

“ACADEMIC SPECTRUM”
ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

- ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;
- maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;
- maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: https://fanistiqbollari.uz
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro
2026. № 2-Son.